

Збірка з Мистецтва

UKRAINIAN ART DIGEST

Червень

2

1964 року

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

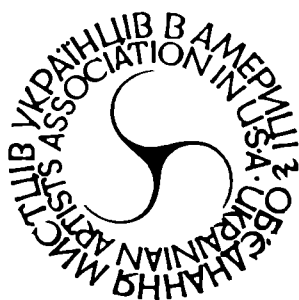
UARTLIB.ORG

UARTLIB@GMAIL.COM

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

Нотатки з Мистецтва

Ukrainian Art Digest

Червень

2

1964 року

Н А К Л А Д О М В І Д Д І Л У О М У А У Ф І Л Я Д Е Л ь Ф І Ї

PRINTED 500 COPIES

Printed by "America," 817 North Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

Богдан Мухин (1916—1962): Князь Игорь — бронза

Bohdan Mukhyn (1916—1962): Prince Ihor — Bronze

Це число „Нотаток з Мистецтва“ появ-
ляється в 150-ті роковини народження
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
в році спорудження й відкриття Його
пам'ятника в столиці ЗДА, Вашингтоні,
та загальних святкувань скрізь, де жи-
вуть українці.

ЗА РІВЕНЬ КУЛЬТУРНИХ ЯВИЩ

Українці в Америці залюбки святкують різні більш і менш важливі ювілеї. Можна до них додати ще один: 15-тиліття початку нашого масового переселення до цієї країни.

Кожний з нас, хто приїхав сюди сформованою людиною, а зокрема кожний діяч культури розуміє з бігом літ дедалі ясніше, що єдиним виправданням, єдиною рекомпенсацією виходу з рідної землі (хоч би ми й рятували загрожене фізичне існування) може бути творення вартостей, що їх не мали б ми там змоги вільно творити.

Справи ці ясні і відомі, про них пишуть і дискутують. А проте, за поточною працею мало хто з нас усвідомлює, як це систематично відбувається цілком протилежний процес: не до вищого, а до нижчого культурного рівня.

Перейдім до цілком конкретних справ.

Переглядаючи в українській пресі статті чи замітки з нагоди різних виставок та імпрез більшого чи меншого культурного значення, знаходимо часто перебільшене висловлювання думок і вражень. Це добре, що преса старається в міру можливостей подавати ці різноманітні відомості. Але одночасно це не приносить тривалої користі, бо від таких нотувань у читачів ніколи не витвориться правильна чи чітка думка про таку або іншу культурну ділянку. Часом захоплення дописувача ентузіастичне, але в читача не залишається нічого від цих самообманних фраз. Бо самі факти, про які хтось так захоплено розписується, своєю реальною дійсністю мають мало спільного з висловами захоплення і приносять шкоду тим, кого стосуються, вносячи при тому хаос в розуміння даної ділянки. Український читач так звик до таких оглядів, як до неточного початку прилюдних імпрез. Це лихо набрало вже права на існування і ніхто з ним не бореться.

Дитина років 10-12 бере участь у якомусь виступі школи чи молодіжної організації, заграс якусь вивчену музичну дрібницю, а ми читаємо, що відбувся виступ такої то солістки. Готова вже „солістка“ буде далі уникати солідних зусиль, бо вона вже „вийняткова“.

Це особливо від'ємно відбивається на справах, зв'язаних із образотворчим мистецтвом. Чужина ніколи не є добрим ґрунтом для глибшого розвитку мистця. Коли ж ще довкілля живе в атмосфері перереклямованих безвартостей, то український мистець, а зокрема молодий, який безкритично це сприймає, (а інакше він не в силі сприймати) згодом вимагає таких самих перебільшень в українському житті. Преса йде по лінії найлегшого опору і подає відповідні вістки, чи замітки знаючи, що вони перебільшені — бо всі до того звикли. Декілька років тому ми читали в одній з поважних українських газет вістку про мистця, який приїхав у відвідини до Америки і з неї довідалися, що він учився в академіях у Львові, Варшаві й Берліні. А тимчасом кожний український редактор знає, або повинен знати, що у Львові академії мистецтв не було, а деякі мистці ще живі та знають, що мистець ніколи не вчився в академії мистецтв у Варшаві, ні в Берліні.

Мистець виставить кілька картин у галерії — вже рахус за індивідуальну виставку і преса так це документує. На підставі дешевих фраз маємо „майстрів“ портрету, історичних, баталістичних картин і так без кінця. А спробуйте показати чужинцеві, обізнаному в мистецтві, з десятьох добрих портретів, з десятих добрих картин краєвидів чи одну або кілька баталістичних праць, а тоді побачите, як важко це зробити.

З'являються ряди мистців із нагородами, поїздками, медалями. Мистець репродукує

свою власну працю серед творів найкращих, на його думку, десяти мистців, що залишаться — за його ж висловом — єдиними представниками нашої доби в Музеях Києва і Львова. Знову ж інший мистець не усвідомлює, як він понижує свій власний, заслужений престиж, захвалюючи в пресі власні проекти.

Інша малярка приклеює свою фотографію на репродукцію свого краєвиду, друкує це як запрошення на свою виставку і дозволяє галерії повісити 4 свої праці на фронтоні стіні будинку.

Які „глибокоісторичні“ чи „філософічні“ назви в каталогах, для пересічних картин, пересічно намальованих! Болючу недостатку мистецької, фахової критики, заступається багатословними мистецькими „есеями“, які часто можна зарахувати до рубрики поспільного вихвалювання. А тимчасом іде засмічування української культури дрібними, але важливими речами, на які ніхто не звертає уваги.

Перегляньмо всякі урочисті написи, як часто там букви чи цифри бувають просто неграмотні. Перегляньмо книжкові оформлення чи ілюстрації з тими дешевими кіновими позами, зманірованими руками і т. д. Перегляньмо оформлення обгортки або ще краще: спробуймо скомплетувати хочби 5 українських книжок з обгортками, виконаними за останні роки, виданими приватними фірмами — і зіставмо їх з українськими книжками з років 1918—1920. Якщо тоді вже були вказані деякі можливості в цій ділянці в аспекті української книжкової культури й пов'язаності, то тепер повинно б воно бути багато краще, коли б тільки продовжувати, поглиблювати й збагачувати попередні здобутки. Тимчасом робимо „модерні“, але зате неграмотні букви. Ми не можемо дати скрізь добрих букв, бо замало в нас фахівців, але ми обов'язані дати грамотні. Ми так звикли до самообману (чи самохвальства), що більшості і мистців і громадян не приходить навіть на думку, що мистець може цього не знати, бо не вчився й виконує так як вмів; але доброї волі в мистецтві ще дуже мало. Багато робить підставову помилку: здібності, чи деяку орієнтацію приймають за вміння. Тому так важко поставити щось на доброму рівні в багатьох ділянках.

Пригляньмося докладніше до повені святочних карток — як тяжко вибрати картку, яку можна б було післати інтелегентній людині. Кожний і кожна малююча особа робить святочні картки, не будучи графіком. Тут мусимо сказати, що як картою є репродукція якоїсь картини, тоді не маємо ніяких застережень до мистця — що він намалював, те хтось там видав і це їхнє діло. Але коли вже картку проєктується, тоді інша справа: тут вже треба знати і графічно-мистецькі і друкарсько-технічні вимоги. Тут, на жаль, відважність є надзвичайна. Для прикладу: Матір Божа має на голові червоне накриття з хрестиком над чолом — ремінісценція української мозаїки з княжої доби. Сорочка з вишивкою — відгомін Божої Матері Куриласа. Жіноча сорочка з широкими рукавами при долоні, — до того збоку сніп — себто пофальшовані народні традиції. Дитя-Христос лежить на вишиваній скатерті (хіба, бо пеленок не вишивають). Воно голе, а це не українській традиції, бо голе Дитя — це західноєвропейські звичаї барокових часів. Під цим пас орнаменту-плетінки з княжої доби, а під сподом напис: Христос Родився — неграмотними в конструкції буквами Я, О, Х — ніби словянськими по формі. А що все те дешевий зліпок, то це авторку не турбує так, як перед роками не турбували її два вікна поміщені нею на хорах в дерев'яній церкві, де їх не буває. Цей вплив оточення під кличем — „яка різниця, чейже робиться бізнес“ а до того наша звичка перебільшування додали відваги і в результаті лишається засміченність.

А хто тільки не малює порцеляни — хіба лише нечисленні керамісти, бо вони знають, що це таке кераміка, а поза тим всі „вишивають“ на чужих формах і дивуються, що їх твори викликають деякі застереження вже навіть не серед мистців — до такого ступня стас забріханість у тій ділянці очевидною. А якщо відважитись звернути увагу на невластивість тої чи іншої розв'язки — то маємо контраргументацію, що треба більше модерно, бо нові часи, бо чому не можна так, коли так хотілося і т.і. Що можна далі говорити? Нічого не допоможе, коли й мистець і його оточення втратили здібність сумніватися, що є необхідною підставою кожного творчого зусилля.

Якщо ті, що навчаються чи навчалися в американських мистецьких осередках так думають і так вірять в себе, то хай пробують проявляти свої мистецькі сили серед того ж середовища — ніхто не буде турбуватися цим! Але коли свою поверховну освіту відразу застосовують на українському духовому організмі — тоді справа заторкує українську духовість і тут самої певности замало. Якщо деякі прояви з інших ділянок починають уже турбувати окремих громадян, то можемо бути певні, що відчужування й обнижжування оформлювань через поверховність знання за років 10-15 дасться дуже доскульно в знаки.

Видається нам, що слід може було б звернути більшу увагу, ніж дотепер, на всі ділянки прикладного мистецтва, настільки це є можливе в умовах нашого життя. Ми в обсязі мистецьких виставок пішли звуженою дорогою — (так бо роблять у Парижі), — на виставках у нас лише скульптура, малярство, графіка, а з ділянки графіки залишився нам дереворит (лінорит), часом літографія й на тому кінець. Не робимо переглядів оформлення книжкових видань і через це не поглиблюємо цієї важливої ділянки, яка чейже лишилася документом. Бо коли велика картина, намальована за один раз (ми вже бачили аж три намальовані за один день!) — буде непродумана, поверховна і швидко своїм змістом може перестати людей цікавити, то все таки вона буде висіти в приватному приміщенні, де оглядатиме цей твір обмежена кількість людей. Натомість книжка, видана навіть у кількості примірників, може знайтися в різних середовищах і буде нам робити своїм виглядом систематичну і не завше корисну опінію. Тоді, коли за картину відповідає передовсім лише мистець, то на графічному вигляді книжки, окрім мистця, тратить і опінія про рівень графічної культури даного народу. Якщо не буде в тому напрямку спільних зусиль і заохочувань (нагороди за добре видану, опрацьовану й оформлену книжку), то рівень не може підноситися, навпаки, буде обнижуватися. Тут голос і за мистецькою організацією, і за видавництвом, і за громадськими чинниками (фундатори нагород). Навіть в Україні, де ці справи під систематичною політикою „старшого брата“ були по революції доведені до повної про-

вінційности, тепер, після „зрегабілітовання“ Нарбута, мистці в турботі за українську книжкову культуру почали звертати (бо не страшно вже!) увагу на українську букву і оформлення книжки. Про це на іншому місці цього числа „Нотаток“.

Хочеться нам вірити, що кожна річна виставка ОМУА може мати відповідну кількість навіть невеличких нагород, які будуть великим моральним заохоченням для молодих мистців у тій або іншій ділянці мистецтва. Що значить для наших забезпечених організацій і великих товариств дати кожного року хочби 100 доларів на нагороду за таку чи іншу річ! А це могло б кожного року дати 300 до 500 доларів для кількох молодих за різні намічені ділянки, які треба б підтримувати чи розвивати. Це за минулих 10 років існування ОМУА дало б було вже 3 до 5 тисяч доларів. Ми не звертаймо уваги, що це викликає жалі і гнів серед мистців, як колись раз було вже. Саме тому, що ніколи передтим не було ніяких нагород, — як раз така нагорода з'явилася, виникли з цього непорозуміння, включно до виступу із членства. (Це власне наслідки перебільшених, видуманих амбіцій, ніколи не контрольованих). У державнім житті ці справи полагоджують і урядові чинники з податкових грошей, і громадські інституції, покликані суспільністю для такої діяльності. Це різні товариства прихильників мистецтва, товариства для підтримування культури і ін. або відповідні фундації з нагородами в певних ділянках.

Як мало в нас добрих друкарів, а й вони вже в старшому віці і не знаємо, скільки молодих українських людей вчиться цього цікавого, корисного і доброго фаху. Скільки маємо добрих фахівців офсетової техніки? Чи хтось скеровує молодих людей у відповідні школи? А можливо, що хтось десь і хотів би вчитись друкарства (але добре вчитись — не лише привчатись!), тоді був би один добрий фаховець більше і добре плачений до того. А яка ж це велика ділянка культури, друкарство! Це справи політики у культурній ділянці начальних громадських інституцій.

Скажимо собі правду, що небагато з наших мистців знають українську букву і можуть виконати всяку працю з цієї ділянки. З досвіду знаємо (з праці в Українській Мистецькій Студії в Філадельфії за 12 років існуван-

ня), як українська молодь з американського оточення ненавидить (і очевидно не буде вміти) буквознавства. Ще років 10-20 і не буде тої букви кому вже і вчити. І тут теж треба б подумати про якусь дію пляновану і фінансовану відповідальними за культуру інституціями.

Вмовлена досконалість, в якій зростають молоді й хвалькуватість, якої дуже багато довкола, може створити дуже приємні бітниківсько-філософічні настрої, але ніколи не створить культури, яка вимагає безперерпних зусиль і доброго технічного знання в кожній галузі. Самим „дебютанткуванням“ не створиться культурної вищості, ані фахових кадрів. Хочби „надзвичайних успіхів“ було у нас де далі ще більше. Звертаймо в нашій широкій громадсько-політичній праці більше уваги на різні ділянки мистецького життя, бо згодом може бути вже за пізно.

На закінчення цих поверховних міркувань — ще одна справа нашого мистецького життя.

Покійний професор Володимир Січинський залишив ряд рукописів, готових до видання. Ніхто їх не збирається видавати, аж вони так і поховані у сховищах. А між ними є дуже цінна праця: „Словник українських мистців, архітектів, будівничих-майстрів, які будували дерев'яні церкви, майстрів українського золотарства, гончарів і ін. — від княжої доби аж до наших часів. Така книжка завжди дефіцитова, але це книжка, яка становить свідомство культурної сили даного народу. У нас вже немало окремих людей, яким не важко було б видати 5-10 тисяч доларів і мати на титульній сторінці надруковане, що вийшла ця книжка засобами такого то й такого громадянина — мецената. Це бувби монумент на десятки років і поколінь. А багато більше користі прийде із такого зусилля, ніж із записування майна на чужі (і дуже багаті) інституції, або коли йдеться по шляху найменшого опору, залишаючи спадщину містові, в якому помирається.

Петро Мегик

Михайло Дмитренко: З життя о. Габрієля Ришарда (проект мозаїки для Грейганд станції в Дітройті)
Mychajlo Dmytrenko: Incidents in the Life of Father Gabriel Richard — Sketch for Mosaic in Greyhound Bus Terminal in Detroit, Mich.

Михайло Дмитренко: Благовіщення. (З поліхромії церкви в Дітроїті)

Mychajlo Dmytrenko: The Annunciation

Михайло Дмитренко: Портрет артистки Зарембянки — олія

Mychajlo Dmytrenko: Portrait — Oil

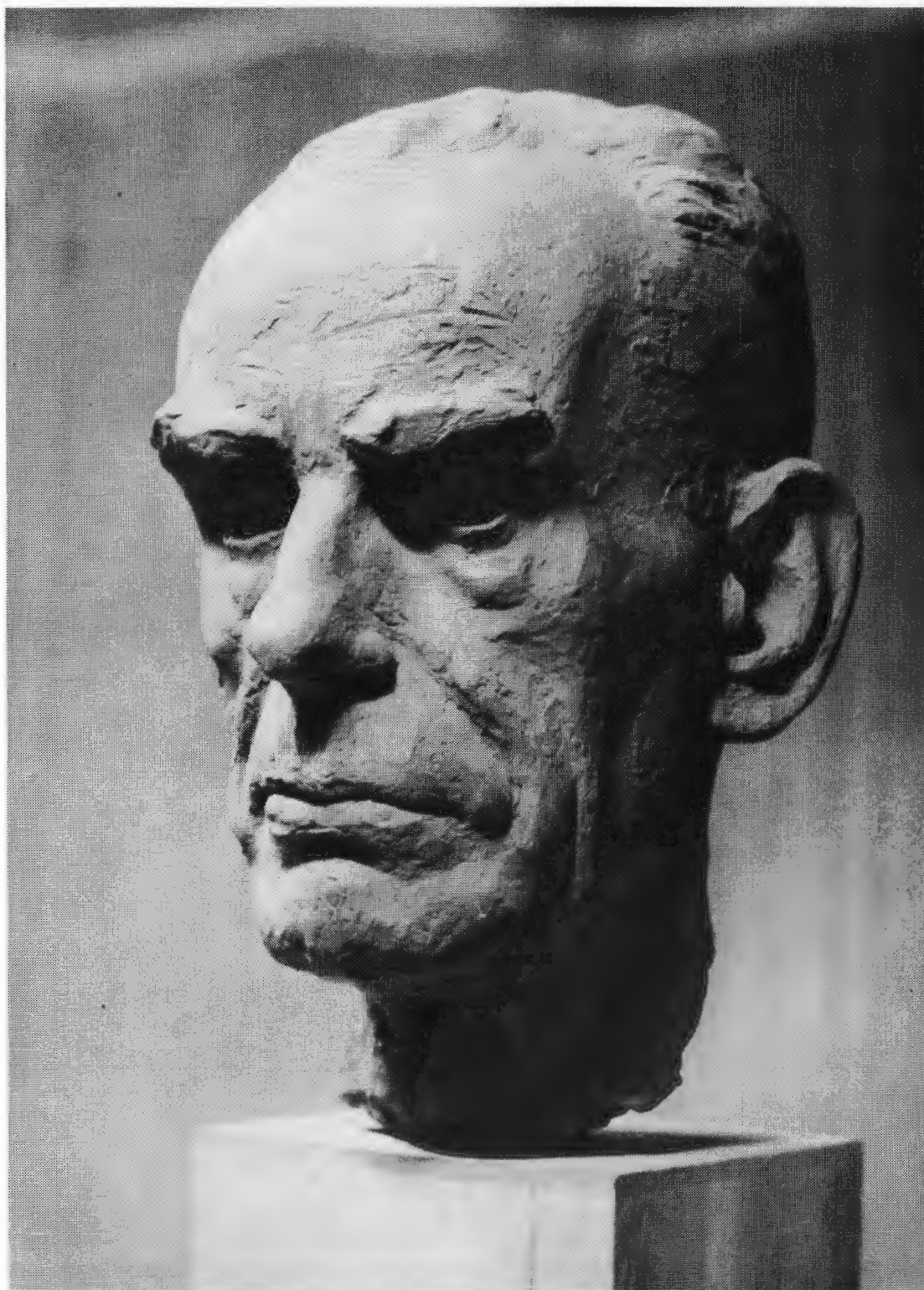
Степан Рожок: Приятель — олія

Stepan Rozhok: Friend — Oil

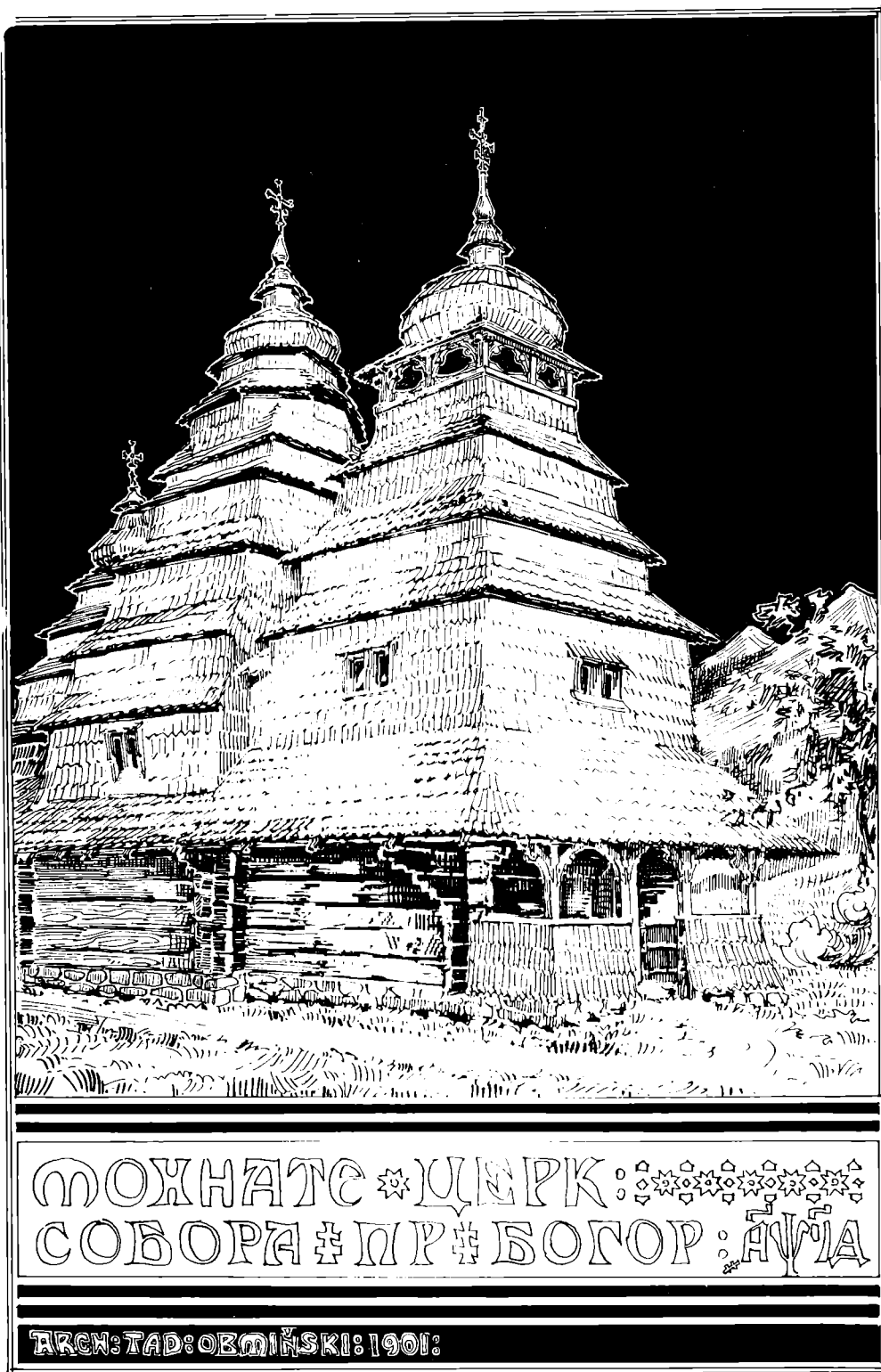
Лев Молодожанин: Торс — мрамор (висота 30")
(Збірка галерії міста Гемілтон, Онт., Канада)

Lew Molodozany: Torso — Marble

Лев Молодожанин: Портрет скульптора А. Дарагана — бронза
(висота 22") — збірка мистця

Lew Molodozanyin: Portrait

Церква в селі Мохнаті -- з року 1794. Зарисував арх. Т. Обмінський.
 (З приватної збірки інж. С. Кульчицького у Філадельфії)

Ukrainian wood Church — 1794
 (Collection of S. Kulczvsky)

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ФЕДОРА КРИЧЕВСЬКОГО

(1879—1947)

Федір Кричевський

Fedir Krychevsky

Не з приємного обов'язку учня і не з розрахунків наблизити себе до сфер „Парнасу“, лише з безмежної поваги до заслуженої Людини хочу згадати мистця виїняткової сили і вміння, а мені особисто дорогого вчителя — проф. Федора Григоровича Кричевського.

Так блискуче почавши своє мистецьке життя, маючи так багато можливостей розбудовувати українську образотворчу культуру проф. Федір Кричевський помер там за „залізною завісою“ невідомо в яких обставинах; відомо лише, що у великій скруті,

втрапивши всяку надію на можливість дальшої праці, навіть існування для своєї любой Батьківщини.

Сонце українських степів, чарівні цвітіння садів, в яких утопають мльовничі міста, села й хутори, з одного боку, глибока віра в розбудову життя України в цілому, а українського мистецтва зокрема з другого, завжди, ще з юних років, полонили Федора Кричевського, і він, за винятком недовготривалих подорожей, ніколи не покидав України.

Подорож до Англії, Німеччини, Франції чи Італії не втягла майбутнього професора — організатора Державної Української Академії Мистецтв — у вир розгойданого мистецького життя столиць Європи. В той же час на європейських виставках твори Федора Кричевського завжди притягали особливу увагу мистецького світу і творчість його, високої мистецької якості, ставила його в перші шерги сучасних європейських мистців.

Непевність життя кожного, хто проживає в т. зв. „Совєтському Союзі“ не дозволяла і нам ближче, докладніше ознайомитись із

Федір Кричевський: Родина — темпера
Fedir Krychevsky: Family — Tempera

біографічними даними померлого професора. Така доля майже кожного українського діяча, особливо духової культури. Тим то, немає змоги зробити цього й тут, на сторінках нашого мистецького журналу на чужині, і ми змушені обмежитись лише короткою інформацією.

Федір Григорович Кричевський народився в 1879 році в селі Ворожба, Лебединського повіту на Харківщині. Спочатку студіював мистецтво в Московській „Школі Живопису, Різьби й Архітектури“, а закінчивши її, переїхав до Петербургу і вступив до тамтешньої Академії Мистецтв. У 1910 році закінчив її в майстерні відомого професора француза Рубо (майстра панорамного малярства), з дипломом та великою золотою медалею.

Відбувши державне відрядження до Англії, спеціально на зарисовки Коронації англійського Короля Джорджа 5-го, Федір Кричевський в повному розцвіті сил повертається в Україну, де стає спочатку директором і професором Мистецької Школи, а потім, з 1917-го р., активно включається в організацію Державної Української Академії Мистецтв, стаючи ректором і професором. Працюючи як професор і організатор мистецького життя, Федір Кричевський перебуває не раз у жакливих для творчої праці умовах, але не залишає своєї палітри — випускаючи в світ прекрасні картини високої якості.

Нападами, що вічно руйнували скарбницю українського мистецтва, був покривджений і професор Кричевський. Від пожежі під час наступу большевиків на Київ згоріла цінна збірка творів мистця в будинку голови Центральної Ради — професора Михайла Грушевського, де Федір Кричевський мав свою майстерню.

Друга світова війна 1939-45 років особливо потворно зруйнувала Україну та знищила доценту решту творів великого майстра так, що не знаємо, чи буде колись можливість познайомити ширше загал з творчістю мистця.

Творчість професора Федора Кричевського і його професорська діяльність були нерозривно зв'язані між собою і створили напрям-школу, яку безліч учнів засвоїли і далі її розвивають.

Розуміння композиції — будови образу в її класичній основі, майже забуте в сучасно-

Федір Кричевський: Молода — олія

Fedir Krychevsky: Bride — Oil

му мистецтві, пильно і досконало було закладене в творчості професора Федора Кричевського.

Вивчення основ творчості портретового малярства 17 століття з одного боку, досягнення поімпресіоністичного малярства з другого, — визначали особливості творчості темпераментного мистця.

Зокрема цікаві його речі, виконані темперию, що були виставлені 1926—1927 рр. у Венеції на міжнародній виставці, де професор Федір Кричевський дістав відзначення. Картини „Родина мистця“, „Інвалід“ та в тому ж плані зроблений невеликий портрет сина „Роман“ були надзвичайно цікаві тим, що ними майстер розв'язував проблему синтезу в побудові образу, проблему його національного характеру.

Ці твори викликали зацікавлення і визнання серед тонких глядачів на європейських виставках.

Чи портрети селян в архаїчних народних строях, чи витонченого смаку портрети міських пань, чи портрети державних діячів, чи композиції побутового жанру, — майстер завжди трактував як величаві, монументально побудовані твори. Не раз уже шкід до твору намічав багатообіцяючу його завершеність.

Ще в молоді роки, обертаючись у колі першорядних мистців, в оточенні їх творів, широко знайомлячись із музейними експонатами, мистець виробив у собі особливий смак, і цей смак визначив всю його високомайстерну творчість; такі ж вимоги він ставив до праць своїх учнів. В його майстерні за тридцять років виховалась велика кількість мистецької молоді, до якої професор Федір Кричевський у професійних справах був досить таки суворий. Слабких і середніх у мистецтві він не любив, похвалами не розкидався. Все те створювало своєрідну атмосферу навколо особи заслуженого професора. А його твори, що фігурували майже на всіх великих виставках на Україні, стояли завжди в центрі зацікавлень мистців і широкого громадянства.

З більших творів, виконаних за останні 25-30 років, які невідомо чи збереглися, згадаємо: „Довбуш“ — з життя народного українського героя, „Доярка“, „Автопортрет“, портрет першої дружини мистця — „Лідія Старицька“, „Портрет сестри Варвари“, „Портрет батька мистця“, „Портрет дружини Н. П.“, „Портрет Л. Морозової“, панорамний пейзаж „В Шишаках“ та багато інших.

Один з найвідоміших творів Федора Кричевського „Наречена“ (він перебував останній час у київському Музеї українського мистецтва) мистець виконав в 1910 році як дипломну працю на звання вільного мистця, скінчивши Петербурзьку Академію Мистецтв.

Під час своєї творчої і організаторської діяльності професорові Ф. Кричевському довелося пережити багато всяких неприємностей як у стінах Академії Мистецтв, так і в приватному житті. Вони підривали його велетенське здоров'я і силу, а смерть сина Романа вичерпала бадьорість мистця. Поволі він замикається від суспільства. Рідко відвідує Академію.

Правда, в приватних розмовах зі своїми близькими учнями-приятелями, він висловлює ще надію на краще майбутнє, говорить про бажання створити свою приватну студію без стороннього втручання, але перемога старости вже впадала кожному в очі. Ці мрії були скоріше самозаспокоюванням стомленої боротьбою самотньої людини.

Останні події (війна 1939—1945 року) закінчили професора далеко від батьківщини, на північ Німеччини, де він опинився цілком на самоті.

Заскоченого фронтом професора повертають на окуповану більшовиками Україну, і, переслідуваний ціле життя, він не витримує більше. Професор Федір Кричевський помер, не розкривши на всю широчінь свого величезного таланту. В його особі ми втратили великого мистця і культурного діяча України.

Михайло Дмитренко

Микола Бутович (1895—1961): Під печір — олія

Микола Бутович (1895—1961): Landscape — Oil

Петро Капшученко: Розстання — дерево

Petro Kapshuczenko: Farewell — Wood

Петро Капшученко: Гончар — пів-порцеляна

Petro Kapshuczenko: Potter — Half Porcelain

Петро Андрусів: Батько мистця — аквареля

Petro Andrusiw: Artist's Father — Water Color

Петро Андрусів: Мати мистця — аквареля

Petro Andrusiw. Artist's Mother — Water Color

Петро Мегик: Цинії — темпера (Музей УВАН у Нью Йорку)

Petro Mehyk: Zinnias — Tempera
Ukrainian Academy of Arts and Sciences in U.S.A. — New York

Степан Рожок: Утомлена — олія

Stepan Rozhok: Fatigue — Oil

Христина Зелінська: Дерево — аквареля

Christine Zelinsky: Landscape — Water Color

ЗГАДКИ ПРО МИСТЦІВ

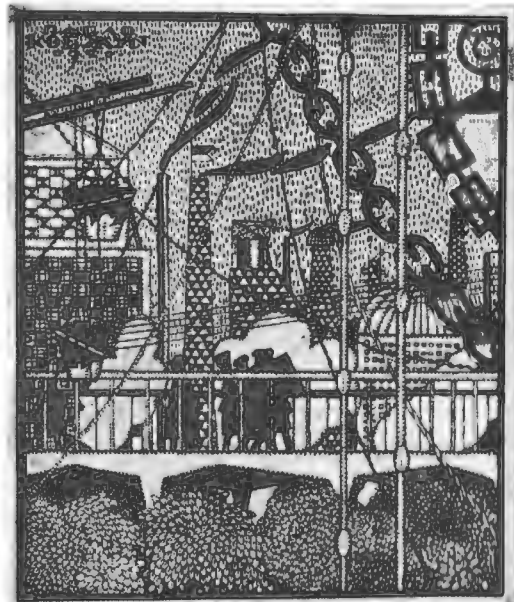
У згадках з минулого, що інколи виринають у такій іншій американській дійсності, є кілька постатей померлих вже мистців, образ яких хотілося б затримати кількома рисками, поки вони не розплинуться в забутті. Може не зовсім від речі буде згадати їх на сторінках „Нотаток з Мистецтва“.

Вони зустрічалися мені в різних часах і в різних умовах. Павла Ковжуна довелося побачити разом з його дружиною вперше на тлі відступу армії УНР, у Станіславові. Вони робили там враження дуже молодого, дуже гарної і досить незрівноваженої пари. Коли в серпні 1922 року я зустріла Ковжуна у Львові, він устиг уже був покаятися після свого неfortunного виступу в Твердохлібовій газетці „Рідний Край“ і стати пильним інформатором мистецьких справ „Громадської Думки“ (так називалося тоді закрите польською владою „Діло“), у зв'язку з чим він трохи не щодня забігав до мого чоловіка, одного з редакторів.

Ковжун мав у вигляді, також і в пізніших роках, щось із хлопчика: невисокий, з питально розкритими великими очима, з буйною, догори, шевелюрою. Він злегка затинався в мові, що додавало йому шарму якоїсь безпорадності. В той час він тількищо почав очаровувати своїми чорними й „ілюмінованими“ графіками, своїми барвистими обкладинками сірих до того галицьких видань, які він потім, як казали у Львові, „заковжунив пілком“. Зустрічалися ми тієї осені великою компанією в Голубців, в їх „голуб'ятнику“ на взбіччі Піскової гори, а наступного літа й у Ковжунів, в хатині на Ялівці, де жив також Роберт Лісовський. Доводилося пізніше бути в Ковжунів за якимось рисунком також на вул. Вроновських проти цитаделі, де вони мали помешкання від Митрополита. Ковжун був дуже активний в культурному житті Львова і його така передчасна смерть викликала загальне пригноблення.

Другим з мистців, кого я зустріла у Львові, був Петро Холодний, старший. Мені запам'ятався докладно навіть день, тому, що це був

день моїх іменн і мій чоловік купив мені його прекрасну „Яворівську дзвіницю“, роблячи цим, як злобно сказав хтось приємність самому собі. Але й Холодний, довідавшись про okazію, прийшов тоді вперше також з дарунком: це був малий рисунок, оригінал ілюстра-

Павло Ковжун (1896–1939): Місто — графіка
Pavlo Kovzhun (1896–1939): Town Look

ції, здається з його Букваря — діти граються ворона. Він зберігся в мене до сьогодні.

Від Холодного я дістала пізніше ще маюсенький, трохи бідний за листівку, зимовий пейзажик, на звороті якого був якийсь голові з його картини „Моя бабуся“. Колись Юрій Магалецький розрізав грубий картон і в мене наїшлися дві гарні картинки. Вони пронади разом з книжками в магазинах МЦК у Відні. Зате збереглися невеличкі, чудові праці в темпері, набуті чоловіком пізніше, що служили Холодному до його ікон для церкви св. Духа

у Львові: дві з них знаходяться у п. К. Трохименка у Філадельфії, третя — в колекції пані Ірини Радловської-Щербанюк у Нью Йорку.

Холодний був дуже цікавою людиною насамперед тому, що він охоче говорив про свою працю. Так ми дізналися м. ін. про те, як він мучився над своїми вітражами: він набив цілу кімнату скла, щоб довідатися, за якими законами воно ломиться; і як довго він не знав, як підійти до портрета пані Віжковської, поки не зрозумів: вона є та шкаралупка з великоднього яєчка, коли зіб'єш його і побачив її від середини. Справді, щось саме таке було в чистій і милій вроді цієї виїмково чарівної жінки.

З-поміж мистців, які приходили, найближчим, як людина, був Юрій Магалецький. Уперше він прийшов з опущеними вниз вусами, що разом з так само опущеними густими бровами давало йому чумацького і мезинхольйного вигляду. Але з вусами, чи без, він був дуже культурний в особистих взаєминах, мав багато практичних знань і був по-вдачі наскрізь сімейною людиною, хоч ніколи не був одружений.

Магалецький закінчив з дипломом Петроградську Академію Мистецтв і потім з'явився педагогічною діяльністю. За українських часів був директором гімназії, здається, в Єлисаветграді. В календарі „Дніпро“ друкувалися його спогади. У Львові жив аж до смерті, час під

часу виїжджаючи на малювання якоїсь церкви. Пригадую, що він жалувався на Ковжуна: той обезцінює перед людьми його працю, тоді, як сам Ковжун — на його думку — малює церкви декоративним способом, наче для театру, що не витримає проби часу навіть з фізичного боку. Я давала Магалецькому з моєї волинської збірки фото церковці у Володимирі, де христився св. Йосафат; ця церковця була зображена на його роботі образі святого — фотографію з цього образу я передала тут уже Влад. Дорошенкові для збірок НТШ.

У Магалецького була велика й цікава збірка його добрих портретів діячів УНР, старшин, повстанців, в тому й Віри Бабій, яку він десь зустрічав. Він добре малював на гарячому ескізені речі — в мене є дві такі його олійні картинки, жанрова й пейзажик (ноктюрн), намальовані в Красному, де він гостював у моїх батьків. Також дуже гарна була його соняшна зима в місті, що лишилася у Львові. Але його великі, роблені без моделю композиції часом приводили на думку те, що свого часу сказав Ішодат Тен: твір мертвий, коли мистець згається на свою рутину.

Якось під осінь 1923 року ми купили за досить поважну квоту (пригадую, що вона була відкладена на зимове паливо) картину Василя Крижанівського. Це була велика акварель „Архангел Михаїл і козак“ з чудовим вітряним

Павло Ковжун (1896—1939): Хата — графіка

Pavlo Kovzhun (1896—1939): Landscape — Ink

Микола Бутович (1895—1961): Портрет п-ні М. Гордінської — олія

Mykola Butovych (1895—1961):
Portrait — Oil

небом, з центральною постаттю архистратига у сивій кольорів і з двома групами по боках: праворуч гетьмани у пишних жупанах, горді й величні; ліворуч — строката, повзуча, підзорлива чернь. Ця данина мистця його політичному світоглядові (він проживав у Янчині, в маєтку В. Луцького, відомого мецената й гетьманця, що мусіло мати свій вплив на молодого мистця) — ця данина ніяк не пошкодила картині. Вона збереглася прекрасно — нажаль, тільки в пам'яті: роки пізніше, при несприятливій фінансовій кон'юнктурі її купив у нас пан Трохименко, що довго ходив за нею. Яка шкода, що він не зробив з неї тих листівок, що обіцявся тоді зробити. Як довідуюся, вона пропала в Бадені під Віднем.

Колись, під неприсутність мого чоловіка заїшов до нас сам Крижанівський. Він був тяжкуватий, з темним, на чоло, волоссям, дуже неспівимий. Так і не зайшов до помешкання.

Незабаром помер, зовсім молодим, від рака.

Микола Бугович осів у Львові значно пізніше. Я пізнала його в каварні Ріц, де він вечорами пересиджував. Мав він в обличчі щось з гарного сатира, але блиски в очах були добрі, людські. Трохи ближче ми познайомилися, коли він робив заставки до журналика „Українка“. За німців часто заходив до редакції „Наших Днів“ і склав був на нас, редакторок, дотепну епіграму. (Вже в Америці писав до мене за фотографією, бажаючи видати свої епіграми із шаржами — цей лист заблудив до одної редакційної течки і я отримала його аж за вісім місяців. . .) Також за німців зустрілися випадково в пансіоні УЦК в Ялмі, де я знайшла прекрасного гуцульського хлопчика, якого він рисував у величезному капелюсі. Разом з Буговичами (він щотільки одружився), з Гординськими і ін. ми довго їхали вантажним вагоном на Захід. І тоді Буговича не покидало його дискретне почуття гумору.

Про Івана Труша я чула багато від мого чоловіка, який часто до мистця заходив. Ось зразок його висловлювань: „Ви знаєте, як мені важко давалося так малювати? Коли треба було переборювати всіх своїх предків, що сиділи на печі?!“ Мій чоловік дуже цінив його і з кінцем 20-тих років заходився притягнути його до журналу, що він тоді планував. Але Труш був уже огірчений і відчужений від громадянства через виступи молодих (Трушені діти зламали бойкот університету), таких короткозорих у справах культури.

Не без деякого трепету я вибралася до Труша в його домі на далекій периферії, во-

сени 1940 року, щоб зробити з ним інтерв'ю про його взаємини з Іваном Франком для Літературно-Меморіального Музею Івана Франка, де тоді працювала. Але Труш прийняв мене несподівано добре, мабуть важко було старому й глухому мистцеві в його самоті. Також його дружина, дочка М. Драгоманова, яка вийшла привітатися, очевидно раділа, що хтось із львов'ян прийшов до нього навідатися.

Труш пробував почути мій голос, але це йому не вдавалося, хоч як я не намагалася кричати йому в ухо. Він відповідав на мої писані запити, дуже ожив, а навіть розпалівся. Це були спогади про зустрічі з Іваном Франком у давній Центральній каварні, про дискусії на мистецькі теми, яких наслідком були статті Франка в „ЛНВіснику“, про спільні поїздки до Яйковець, до Завадова на рибу. При розповіді про останні роки поета, про те припущення, якого він не раз зазнавав, у Трушівій мові проривалася власна життєва гіркість.

Він показав мені свою робітню, лиш тут і там завішену картиною і якусь наче б опущену. Про свої праці він говорив легковажно: він малював їх для продажу. Але ті, які сам він цінить, він підписує трошки інакше, і тільки вони увійдуть у його мистецьку спадщину. Він відслонив велику картину — портрет Франка у пленері. Цей портрет, він сказав, зроблений з живого моделю. Він вимагає ще праці над тлом, а тоді це буде „єдиний художній портрет Івана Франка“. У нього є ще інший, зроблений колись для Києва з фотографії, але того йому не хочеться й давати.

Ми відразу ж домовилися щодо ціни, зачету і речення здачі портрета. І, накінень, Труш пішов кудись і виніс мені та подарував для музею аматорську, але єдину відому фотографію Франка у профіль: поет сидів там під деревом, у Трушевому городі.

Вже смеркалося, як я покидала дім мистця. Він випроводив мене городом аж на вулицю і я побачила його ще раз, коли оглянулася, пройшовши добрий шмат дороги. Труш стояв задуманий, може далі снуючи розворужені спогади про молодість.

В Музеї Івана Франка я пізнала цілий ряд мистців з того боку неіснуючого вже кордону на Збручі: вони приїздили до Львова, або й осідали тут і, вибираючись на свої поїздки для зарисовок місць Франкового перебування — в Нагуєвичах, Дрогобичі, Криворівні — кожен раз заходили в музей за матеріалом.

Найчастішим з-поміж мистців відвідувачем музею, найбільше зацікавленим у творчості Івана Франка, найприємнішим і найщирішим

Василь Крижанівський (1891—1926): Ангел — аквареля

Vasyl Kryzanivsky (1891—1926): Angel — Water Color

у розмові був Азовський. Він знав, що і мій чоловік і чоловік іншої співробітниці музею були ув'язнені й дуже співчував нам. Колись він почекав мене, поки йти додому, а на вулиці він сказав, що в нього є знайомий, хто має когось високо-поставленого в НКВД. Як тільки цей знайомий приїде, він постарается зробити щось через тих людей для мого чоловіка. Але

Микола Азовський (1903—1947): Свинчпас
(темпера)
Mykola Azowsky (1903—1947): Shepherd — Tempera

ми так і не дочекалися того знайомого, бо скоро вибухла німецько-большевицька війна, а з нею відкрилися всі страшні події у в'язницях. Проте, я назавжди запам'ятала мистцеві його людське ставлення.

Тим часом, взимі 1941 року, я їздила до Києва з бюджетом музею та з новими експозиційними плянами. Між музеями, що я мала відвідати, був один, підкреслений в моєму записнику двічі: це так Азовський наказував мені не обминути Музею-будинку Шевченка на Хрещатинському провулку. Ото ж, Азовському я завдячую мою особливу увагу до цього милого Шевченкового закутка в Києві, де так зворушливо було побувати в поетовій кімнатці на мансарді, бачити його мольберт, палітру, засохлі пензлі. Нанизу в експозиціях були тільки копії творів Шевченка — оригінали находилися у великому Шевченковому Музеї, що

був тоді закритий. Зате я бачила там чудові картини Іжакевича до поезій Шевченка, що врізалися в пам'ять теплом кольориту і великою майстерністю композиції.

Напровесні цього ж року, коли пляновик музейництва з Києва геть-чисто переробив наші пляни („згідно із вченням Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна“) і почалася їх реалізація, першим, в кого музей замовив картину до експозицій, був Азовський. Вона мала тему: „Доба до приходу Івана Франка“.

Він мав її готовою десь за місяць. Як сьогодні бачу залиту сонцем горішню кімнату Франкового дому і мистця, як він розгортає з паперів свою працю. Я трохи боялася, що це буде вимучена на соцзамовлення дерев'яна картина, яких стільки доводилося оглядати в музеях Києва, в установах, в публікаціях. Але те, що ми побачили було найсправжніше мистецтво.

Картина розміру приблизно 46" × 30". Просторий сальон у бронзованих сутінках, роз'яснених двома плямами. З лівого боку розкішними канделябрами освітлений стіл (карти й пляшки) з розсілками при ньому постаттями: кольорозі рединготи, м'які шовки на шиях. Одна з них повернута всім корпусом до дверей, там бо (і це друга пляма) двоє гайдуків притримують розхристану білявку: золото кіс спливає на білість грудей, що вона силкується прикрити чимось червоняво-жовтим, хустиною, чи запаскою. Дивишся і дивишся. І зовсім тобі не цікаво, чи саме так воно було за тієї панської Польщі. І зовсім тобі не важно, що воно має служити пропаганді того раю на землі, що тепер має прийти. Просто — мистецтво.

Напередодні приходу німців, коли з-поза кожного повороту вулиці стирчала рука з наганом, мене перестрів на Грунвальдській Азовський. В бігу ми перекинулися кількома словами. Так, він лишився, мав зістатися й Пустовійт, але щось з ним скоїлося, він скинув речі у валізу і поїхав. Тут десь впали стріли, і ми з Азовським розбіглися.

Пізніше я не раз бачила Азовського, в редакції „Наших Днів“, в Літературно-Мистецькому Клубі, на мистецьких виставках, де його портрети так притягали увагу. А потім всі ми пустилися у Велику Мандрівку й розбрилися по далеких світах. І прийшла вістка до Америки з Аргентини, що й Азовський доповнив список передчасно померлих українських мистців.

М. Струтинська

Григор Крук: Погруддя Митрополита Кир Йосифа Сліпого — гіпс

Gregory Kruk: Portrait of Metropolitan Slipyj — Plaster

Загальні Збори Українського Мистець-
кого Гуртка „Спокій” іменують Першим
Почесним Членом Гуртка за великі заслу-
ги положені для Українського Мистецтва

Варшава року Божого 1936 дня 20 березня

Голова

Управа Гуртка:

Секретар

Роман Василичин-Гармаш: Великий Митрополит — кольоровий дереворит

Roman Wasylyshyn-Harmash: Great Metropolitan -- Woodcut

Ніна Климовська: Човен — олія

Nina Klymowska: Boat of Fools — Oil

Григор Крук: Жіноча постать — гілс

Gregory Kruk: Nude — Plaster

Петро Капшученко: Приятелі — пів-порцеляна

Petro Kapshuczenko: Friends — Half Porcelain

Петро Мегик: Дівчина в білому — олія

Petro Mehyk: Girl in white — Oil

Роман Васи́лишин-Гармаш: Гармаш — гідро-камінь (висота 28")

Roman Wasylyshyn-Harmash: Gunner — Hydro-stone

ОГЛЯД ГРАФІЧНИХ ОФОРМЛЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ

Відкриваємо з другим числом „Нотаток“ цей новий розділ, якого не було в першому числі. Хочемо бодай частинно обговорювати ці справи — бо ніхто, ніде не звертає уваги, а тимчасом у цих дрібних зразках видно книжкову і друкарську культуру, яка десятиками років буде давати свідоцтво нашим і чужим людям про цю ділянку українського мистецтва. „Геніяльна“ картина буде замкнена в чотирьох стінах, а книжка потрапить знайтися в різних місцях і середовищах.

Вийшла 1963 року велика книжка-альбом „Львівський Державний Музей Українського Мистецтва“ (давніше Національний Музей), з передмовою Я. Нановського; він же є впорядником того альбому. Книжка великого формату, понад 200 сторінок. Передмова в українській, російській і англійській мовах. Наклад три тисячі примірників. Друковано в столиці України, в Києві.

Великі цілосторінкові репродукції в кольорах, лише по одній стороні, з пояснювальним написом на протилежній. У короткій передмові, цікаво написаній, не згадано ні словом, хто був основоположником Національного Музею. Прикро читати, до якої міри ми, на своїй землі, безсилі чи безхарактерні. В альбомі є 9 кольорових репродукцій ікон, від XIV до XVIII стол. Багато кольорових репродукцій давніх і сучасних творів українських мистців. Є також репродукції різьби й графіки, переважно вже з часів совєтської влади та відповідного змісту.

Написи на обгортці й титульній сторінці зроблені культурно й безпретенційно.

Журнал „Листи до Приятелів“ — впровадив нову обгортку. Вона виконана ручно писаним письмом (мабуть патником). Букви написані дрижачою або невправною рукою. Прикро, що в слові „ПРИЯТЕЛІВ“ над буквою „І“ мистець поставив крапку, тим часом усі букви великі (заголовні), а над „І“ у такому випадку не кладеться крапки. Непотрібна неграмотність у такому поважному журналі, тим більше, що попередні дві обгортки репродуковані на другому боці теперішньої обгортки не мають такої помилки.

В Україні видало в друкарні Міністерства Культури УРСР „Альбом — Автопортрети Т. Шевченка“. Надруковано 7 тисяч примірників. Добре зроблено, що автопортрети Шевченка зібрано в один альбом. Усіх їх подано 18, з різного часу. На жаль, розмір узятো занадто великий, і на великих сторінках самі репродукції поміщено з кліш, позичених з інших видань, часто дуже малі і вони на великих аркушах дуже на тому траплять. Видно поспіх у підготовленні такого альбому. Велика шкода.

Натомість дуже добре представляється збірка (у твердій оправі): „Шевченко в образотворчому мистецтві“. З пієтизмом опрацьовані титульні сторінки — надруковані в двох кольорах. Збірка має репродукції праць різних мистців, із різного часу, на тему зв'язану з особою Шевченка. На жаль, немає праці з львівського державного музею, маляра Куріласа п. н. „Дивлюся, аж світає“. Розмір альбому великий, репродукції добрі.

Інститут Мистецтвознавства, Фольклору та Етнографії, Державний Музей Т. Г. Шевченка опрацьовує в рамках видавництва Академії Наук України в Києві монументальну працю п. з. „Тарас Шевченко — мистецька спадщина“, яка має вийти в чотирьох томах. Висота накладу, як звичайно, мала, бо всього 6,000 примірників. Дотепер вийшли дві книжки першого тому з датою 1961 року та одна книжка другого тому з датою 1963 року.

У склад редакційної колегії входять академіки О. Білецький (у міжчасі помер), Д. Копиця, О. Корнійчук, М. Рильський, П. Тичина і члени-кореспонденти: С. Маслов (у міжчасі помер) і П. Попов. Художнє оформлення В. Хоменко, художній редактор В. Андрієвський і кілька інших технічних співробітників.

Книжки старанно оправлені в полотно темно цеглястого кольору з витисненням у восьмикутній заглибленій випуклим профілем Шевченка та золотим підписом нижче. Усі три книжки зшиті правильно, себто нитками. Життя навчило, що механічне зшивання дротом нетривке (так робили в Совєтському Союзі років 30 тому, але з такої книжки сьогодні видітають картки, бо заржавілий дріт проїв папір).

Зарепродуковано багато нових, неопублікованих малярських праць Шевченка, в тому малярські в кольорах, а рисунки, нариси і т. п. в найдрібніших деталях, що в повній ширині показує всесторонність Шевченка-майлара.

До всіх репродукцій додано в прилогах пояснення, розмір, час виконання і т. д. Добрий папір. Це видання буде великим вкладом у літературу дослідів над малярською творчістю Т. Шевченка.

Хочемо тут коротко обговорити одне культурне явище останніх часів, що своїми двома аспектами викликає дуже різні враження.

Напевно нема на еміграції підного діяча української культури, а то просто підного зацікавленого в культурних справах українця, який не розумів би ваги такого видання, як ним є „Слово збірник українських письменників у екзилі“, видане 1962 р. в Америці, а надруковане в друкарні А. Орел, в Перт Амбой, Нью Джерзі. Це велике видання, яке редагувала колегія в складі: С. Гордінський, Г. Журба, І. Коровицький, Гр. Костюк (головний редактор), Б. Кравців, В. Лесня і М. Шлемкевич. Обгортка Я. Гніздовського. Сторін 500. З літературного боку це видання не маємо замірів оцінювати, бо воно є напевне вартісним. Самі прізвища авторів дають цьому запоруку. Ми хочемо лише загально розглянути це видання з боку графічно-друкарського, що викликає дуже сумні рефлексії.

Уже сам папір: до 320 стор. один гатунок (більше креманий — дерев'яна целюлоза у великій кількості в структурі паперу), за кілька літ він пожовкне ще більше, а за кільканадцять скрушніє. Від 321 стор. інший папір, кращий, більше білий. Коли книжка зложена — різницю видно дуже виразно. Ми старались порівняти з нашим примірником книжки в приватних руках і по книгарнях — усі бачені (5 книжок) мають ту саму різницю. В повоєнних умовах у таборах могло бути зрозумілим — тут це вислід браку професійного знання в друкарні. Тиск друку по цілій книжці дуже нерівномірний — часто на тій самій стороні чорнота й сіризна рівнобіжні. Багато сторінок мають дуже старі і не проміті черенки (позаливані букви). Навіть трапляються помішані черенки, напр., у розділі: „До читачів“ буква „м“ у словах: своїм, Альманахом, місячником, літературним зошитом. Найбільше прикро вражає нефаховість у складанні (фальцуванні) аркушів — результатом є повна довірливість відступів (маргінесів) на сторінках. Беремо лише кілька для прикладу і лише довшні відступи: стор. 34—35, ліва сторінка — відступ сім восьмих інча, права — один інч і черть, стор. 42—43, ліва один і три восьмих інча, права один інч; стор. 54—55, ліва — один і одна шістьнадцята інча, права півтора інча. Ми лишень вирвали кілька вимірів кіль-

кох сторінок — їх можна навести дуже багато. На це більше нема ані потреби ані місця в „Нотатках“. Ми знаємо, що ці справи представляються тяжко, але так „безтурботно“ працювати не слід.

● На всесоюзному конкурсі поліграфічного оформлення книжки 2-гу нагороду одержала книжка — роман Ю. Яновського „Вершники“ — мистецьке оформлення українського мистця з Києва, Івана Селіванова. Були теж нагороджені книжка-альбом „Верховино, мати моя“, оформлення О. Тарновського та книжка М. Козловського „В об'єктиві Японія“ — оформлення А. Пономаренко.

У журналі „Вітчизна“, ч. 9, 1963 року, була надрукована стаття мистецтвознавця Юрія Белічко: „Екслібріс — «паспорт» книги“. Ця стаття появилася перед відкриттям виставки українського екслібрісу, яку влаштувала Спілка художників (мистців) України.

Автор починає свою цікаву статтю таким реченням: „Майже кожна книжка — це мистецький витвір із складним комплексом художнього (мистецького) оформлення“. Трохи далі автор пише: „Книжковий знак — це «паспорт» книги, який визначає її приналежність. Саме такий зміст має латинське слово „екслібріс“, яке найчастіше перекладається — „із книжок“. В українському екслібрісі вживаються і такі наші: „ся книжка“, „книгозбірня“, „з бібліотеки“.

Обговорюючи справи розвитку екслібрісу в Україні, автор між іншим зазначає: „У передвоєнні і повоєнні роки мистецтво екслібріса на Україні було забуте. Одні майстри відійшли од цього жанру. Появляється не тим, що інтимний характер книжкового знака, як здавалося декому, суперечив величч завдань, поставлених перед образотворчим мистецтвом у цілому“. На закінчення своєї дуже цінної і цікавої статті автор зазначає, що: „Історія українського екслібріса і сучасний його стан дають багатий і цікавий матеріал, який, однак, ще дуже мало відомий як у самій республіці, так і за її межами. Це прикра прогалина в українському мистецтвознавстві. Уже назріла потреба створити ґрунтовну монографію про український книжковий знак“.

Тими завданнями може було б можна пояснити брак деяких імен українських мистців-графіків, які в ділянці екслібрісу мають свої вартісні праці. Це передовсім Ніл Хасевич, Петро Холодний, мол., Роберт Лісовський, Іван Мозалевський і інші.

До статті додано 21 репродукцію таких мистців: М. Бутовича, С. Бедросяна, С. Гебус-Баранецької, О. Губарева, А. Давидовича, В. Касіяна, П. Ковжуна, К. Козловського, В. Кричевського, О. Кульчицької, Я. Музикової, Г. Малакова, Ю. Нарбута, О. Довгала, О. Сахновської, В. Січинського, В. Стеценка.

П. М.

Ніл Хасевич (1905--1952?): Екслібрис дереворит

Nil Chasewych (1905 1952?): Ex libris Woodcut

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

У НАС

● На весні 1963 року в Римі, в палаті Барбеліні, відбулася велика виставка скульптора Олександра Архипенка. Виставку відкрив посадник Риму, проф. Г. Делля Порте.

● Від 4 до 31 травня 1963 року Українська Вільна Академія Наук у Нью Йорку влаштувала виставку картин Петра Холодного, мол. На виставці було

показано 31 працю. Вони виконані переважно темперою.

● Під кінець травня 1963 року в Паризі відкрито виставку Любослава Гуцалюка в галерії Англь дю Фобурґ. Показано 25 картин.

● Вліті 1963 року була влаштована в Нью Йорку в „Юніон Банку Ощадности“ при Американській і 40-й вул. виставка праць Товариства Американських Мистців, ветеранів війни. У цій виставці з українських мистців брав участь мистець Захарій Макаренко, який виставив дві різьби. За різьбу „Мати і Дитина“ З. Макаренко одержав золоту медаль.

● На весні 1963 року Роман Пачовський відкрив в Українському Інституті Америки свою четверту виставку. Разом були показані графічні праці Бориса Пачовського.

● У Торонтонській Публічній Бібліотеці, в рамках тижня української культури, було влаштовано виставку українського образотворчого мистецтва й виставку книжки та преси. Показано праці 18 малярів і 2 скульпторів. Участь узяли такі мистці: Борачок, Грищенко, Гординський, Гуцалюк. Гніздовський, Дмитренко, Заряцька, Кейван, Козак, Крук, Левицький, Мазепа, Мегик, Мороз, Осінчук, Сологуб та Черешньовський. З недавно померлих були праці М. Бутовича і М. Кричевського. З канадійських мистців узяли участь лише Іван Кейван і Мирон Левицький.

● Скульптор Михайло Черешньовський виконав для УНС прсект пам'яткової медалі. На одній стороні портрет о. Гр. Грушки, а на другій — відповідні написи. Медаля подумана, як нагорода за заслуги для УНСоюзу.

● На протязі вересня й жовтня 1963 року в залі Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку була влаштована ретроспективна виставка скульптора Сергія Литвиненка в сорокліття мистецької праці. На виставці показано 104 праці з різних часів. Були праці в бронзі, теракоті, гіпсі й дереві. Окрім того показано майже сотню фотографій із праць, які знаходяться в Україні та поза нею.

Видано великий ілюстрований каталог із статтями С. Гординського, Л. Кузьми і В. Ласовського. Графічно-друкарське виконання та оформлення через брак черенок та нефаховість друкарні дуже недбале.

● У Торонто, в Ізаак галерії відбулася в травні 1963 р. виставка праць Василя Курилика. Темою його творчості є мистецькі візії через призму глибокого християнського світогляду.

Олександр Архипенко (1887—1964): Торс —
золочена бронза (Збірка інж. Е. Сумика)
Aleksander Archipenko (1887—1964):
Torso — Bronze

● У Гантері, в горах Кетскіл, у великій залі віллі „Ксена“ в оселі п. Кобзяра — 3 серпня 1963 р. відкрив свою велику виставку Едвард Козак. Він виставив 37 праць — олії, темпері, акварелі, гваші.

● У другій половині листопада 1963 року Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштувало свою чергову 10-ту виставку малярста, графіки й скульптури. Виставка відбулася в горішніх залах Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку. Участь у виставці взяло 42 мистців, які показали 87 праць. Видано ілюстрований каталог (18 репродукцій).

● У Філадельфії, в галерії Пенн Арт Сентер була влаштована виставка молодої малярки Ніни Климовської в часі від 15 грудня 1963 р. до 6 січня 1964 р. Показано праці малярські, керамічні, літографії та рисунки.

● У галерії Бердеке (Цюріх, Швейцарія) від 22-го листопада до 7 грудня 1963 р. відбулася виставка малярських праць Івана Кураха.

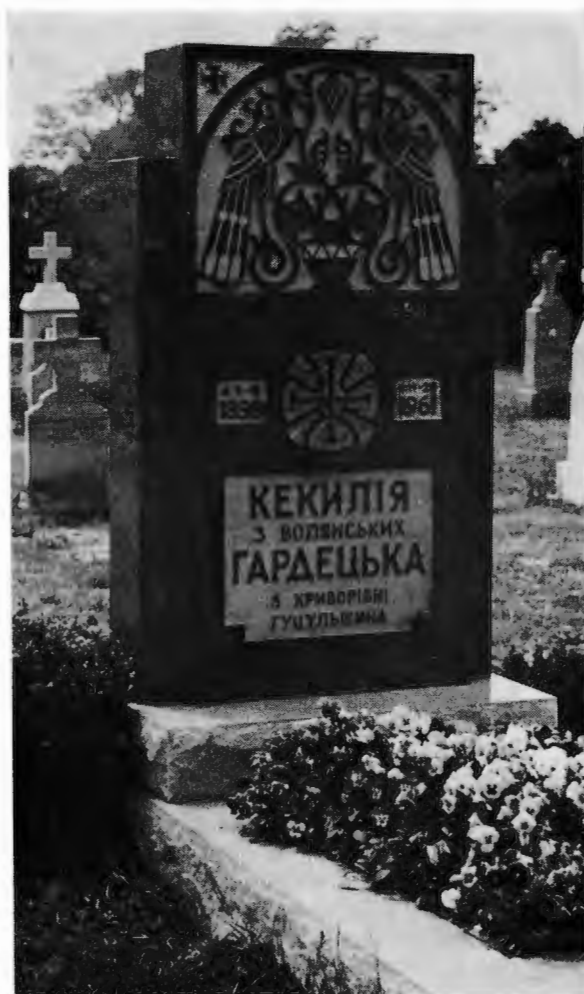
● В Українському Народному Домі в Нью Йорку від 20 жовтня до 3 листопада 1963 р. відбулася сьома Мистецька Виставка жіночої творчості. Організатором виставки був Союз Українок Америки — Відділ 64 в Нью Йорку. Участь брало 27 жінок — серед них відомі жінки-мистці, як Дядинюк Ольга, Кричевська Катерина, Морозова Людмила, Омельченко-Зарицька Софія, Сомко Надія, Стефанів Наталя. Було досить праць молодих мистців-жінок та жінок, які також малюють. Усі виставки жіночої творчості організуються без журі. На цій виставці було показано коло 80 праць у різних техніках.

● У Нью Йорку, в приміщенні Літературно-Мистецького Клубу, Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштувало першу виставку в ЗДА мистця Бориса Крюкова в часі від 15 до 29 грудня 1963 р. На зміст виставки склалися праці, виконані олійною технікою та гваші.

● Від 17 до 30 жовтня 1963 року в Торонто, Канада, відбулася виставка малярських праць Люби Генуш. Малярка належить до представників абстрактного мистецтва.

● З нагоди 15-ліття Світової Федерації Українських Жіночих організацій у Торонто в рамках ювілейних днів із цього приводу була влаштована виставка творчості торонтонських жінок-мистців: Дарії Ємець, Ніни Мудрик, Христини Навроцької, Галини Новаківської, Ірини Носик, Дарії Онишук, Ліди Палій, Аріянди Шумовської, Марії Стиранки, Ірини Шумської, Віри Люблинської.

● Від 1 до 8 лютого 1964 р. в університеті в Лондоні, Канада, була влаштована виставка праць Михайла Дмитренка. Показано 60 праць. Видано ілюстрований каталог.

Володимир Кивелюк: Нагробник на могилі Кекілії Гардецької у Філадельфії

Wolodymyr Kyweluk: Tombstone on K. Gardecka grave in Philadelphia

● Від 17 до 28 березня 1964 року в американській галерії Ліґоа Дункан у Нью Йорку відбулася виставка малярських праць Марії Гарасовської-Дачишин. Було показано 65 праць виконаних олійною технікою, переважно краєвидів із Кольорада.

● 29 грудня 1963 року відбулися в Нью Йорку Загальні Збори Об'єднання Мистців Українців в Америці. На Зборах, окрім справ зв'язаних з організаційною діяльністю ОМУА, порушено ряд актуальних проблем із мистецького життя та завдань. Вибрано всі органи ОМУА на слідуючий рік у такому складі: Головна Управа — Сергій Литвиненко, голова; Петро Андрусів, Антін Малюца та Богдан Певний — заступники голови; Святослав Гординський — референт для зовнішніх зв'язків; Роман Пачовський і Богдан Титла — секретарі; Іван Паливода — скарбник. Члени Управи: Надія Сомко, Любомир Кузьма, Михайло Черешнізовський і голова Відділів ОМУА. Контрольна Комісія: Володимир Бачинський, Петро Капшученко, Микола Неділко і Степан Рожок. Жюрі: Михайло Осінчук, Антін Малюца, Петро Мегник, Богдан Титла і Михайло Черешнізовський.

● У неділю, 8 грудня 1963 р., в залі Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку відбулось відкриття постійної галерії для продажу картин українських мистців, що постала за ініціативою та під керівництвом п-ні Ольги Соневницької.

● Мишлого, 1963, року з ініціативи д-ра Романа Климкевича постало Українське Генеалогічне і Геральдичне Товариство. Головою Т-ва обрано проф. Олександра Оглоблшина. Товариство в повній співпраці з іншими науковими установами має на меті вивчати такі заповідані досі ділянки українознавства, як генеалогія, геральдика, ефрагістика, біографія, нумізматика та інші, близько споріднені з ними допоміжні історичні науки.

● У часі від 4 до 30 квітня 1964 року в залі будинку УВАН в Нью Йорку відбулася ретроспективна виставка малярських праць Дам'яна Горняткевича. На цю виставку склалися праці за роки від 1919 до 1964. На виставці показано 91 працю: в техніці олійній, темперовій та рисунки. Крім того, показано друковані праці з часів від 1922 до 1964 рр. Видано каталог з одною репродукцією.

● На торговельній світовій виставі в Нью Йорку українець маляр і архітект Олександр Климко оформив на доручення фірми „Дженерал Моторс“ павільйон „Футурама“.

● 64 Відд. Союзу Українок Америки в Нью Йорку влаштував ретроспективну виставку праць Ірини Шухевич. Виставка була приміщена в Народному Домі та відкрита від 24 листопада до 8 грудня 1963 року. Видано гарні запрошення з недбалою коректою (замість 1963 подано 1964 рік).

● На 84-тій із черги крайовій Виставці Королівської Канадійської Академії, яку відкрито в Оттаві

16 січня 1964 р., взяв участь двома скульптурними портретами в бронзі автор пам'ятника Т. Шевченка у Вашингтоні, Леонід Молодожанин.

● У лютому 1964 р., в приміщенні Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку відбулася виставка праць Ярослава Віжницького і Богдана Титли. Виставку відкрив голова ОМУА проф. Сергій Литвиненко.

● У Нью Йорку від 22 березня до 5 квітня 1964 р. в залі Літературно-Мистецького Клубу відбулася виставка олійних, акварельних праць і рисунків Зіновія Опшикевича.

● У залі Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку в березні 1964 року відбулася виставка мистецьких творів Мирона Левницького з Канади.

● На протязі 29 лютого і 1 березня 1964 р., заходою 20 Відділу Союзу Українок Америки, відбулася в Домі США у Філадельфії виставка вишивок найстаршої філадельфійської вишивальниці п. М. Цюкан. Серед великої кількості вишивок показано багато цікавих зразків народного вишивання. Між іншим показано т. зв. „лісну сорочку“ старшої жінки, коли вже не лічило їй ходити в яскравих кольорах з огляду на вік і престиж. Яке ж упорядковане було життя серед українського селянства, у кожній ділянці!

● Мистець Михайло Дмитренко вже закінчує в Дітроїті малювання церкви, яку тепер ведуть Отці Василіяни. Розпочато розпис церкви ще 1960 року. Через кілька років там уже постав цілий ряд дуже цінних мистецьких картин. У своїй цілості ця церква буде — серед багатьох інших українських церков в Америці — зразком високої мистецької вартості церковного розпису.

● Від 17 до 31 травня 1964 р. відбулася перша виставка ньюйоркського Відділу Об'єднання Мистців Українців в Америці. Виставка була влаштована в приміщенні Літературно-Мистецького Клубу в Нью Йорку.

● В цьогорічному „Салоні Незалежних“ у Парижі (від 11 квітня до 3 травня 1964 р.) брали участь такі українські мистці: С. Зарицька — дві праці, і Андрій Сологуб — краєвид і мертва природа.

Мистець емалії Марія Дольницька

Марія Дольницька — емалія
Maria Dolnytska: — Enamel

Марія Дольницька — одинокий відомий український мистець емалії. У цій ділянці, яку впродовж усього свого життя всесторонньо вивчає й поглиблює, має Дольницька дуже цікаві досягнення. Мистецьку освіту одержала у Відні, у відомій вищій школі прикладного мистецтва. Після закінчення освіти, дець 1927 р., виїжджає до Америки. Тут працює й виставляє. Місцева американська преса зичливо прийняла її праці. На жаль, українське оточення було цілком незорієнтоване й не зацікавлене в цій ділянці культурного життя й не підтримало зовсім Дольницької. Маючи страх перед цілковитим злидінням у такій глухій атмосфері й самотності, вона повертається назад до Відня, де, маючи зв'язки, працює дотепер. Кільканадцять емалій Марії Дольницької знаходиться в Америці, у збірках відомого українського колекціонера інж. Е. Сумика в Нептун Сіті, Нью Джерзі.

Виставка советської графіки в Америці

У програмі культурного обміну між ЗДА і СССР відбулася виставка советської графіки у Філадельфії, в приміщенні Комерційного Музею — від листопада 1963 року до січня 1964 року. В ЗДА ця виставка була показана в трьох містах, бо так само лише в трьох містах СССР дозволено показати американську графіку. Був виданий великий каталог із передмовою, відомостями про советську графіку на 23 сторінки і 42 ілюстрацій, репродукцій графічних праць. Каталог роздавали безплатно. Показано біля 300 різних графічних праць, у різних техніках і досить книжок з ілюстраціями з літератури та книжок для шкільної молоді. Показано цілий ряд плакатів із глибокими і мпром. Велика кількість графічних праць — це лінорити, літографії, менше дереворитів, небагато металевих технік, рисунків, трохи акварель. Більшість виставлених праць — це великі відбитки, майже плакатової величини. В американській пресі у Філадельфії була поміщена репродукція українського мистця Ю. Якутовича п. н. „Гуцульський танець — Аркан“.

Не будемо виходити в мистецький огляд виставлених праць — усі виставлені роботи це праці лише визначних майстрів графіки в СССР. Зазначимо, що загальний зміст праць — це витримана лінія вимог, які ставить партія мистцям. Натомість перейдемо до іншої сторінки виставки. Усіх мистців показано 68, з того 45 мистців припадає на мистців Ленінград-Москва (Російська Республіка). З України лише 5 мистців, а саме: Фіщенко Олекса, Касіян Василь, Литвиненко Валентин, Селіванов Іван та Якутович Юрій. Решта мистців залишається по одному, двоох чи трьох на інші „братські республіки“, як Азербейджан, Армения, Білорусь, Грузія, Латвія, Литва, Естонія та інші. Кількість виставлених праць дається поділити так: на 45 мистців Російської Республіки припадає 230 каталогових назв, на 5 мистців з України припадає 23 назви, на інші республіки 10 і менше. З репродукцій українських мистців поміщено лише лінорит В. Касіяна „Тарас Шевченко“ та лінорит Ю. Якутовича „Аркан“. Слід додати, що ніхто з українських мистців не відажується брати, як мотил, церковні споруди. Натомість „старшим братам“ це дозволено. Маємо такі експонати: М. Маторіна два види церков із московського Кремля (лінорити), В. Сігорського: „Церква Василя Блаженного з пам'ятником Мініну і Пожарському“ (акватінга), В. Смірнова: „Ростов Ярославський — церкви“.

Серед виставлених книжок ми знайшли невеличку книжку в російській мові „Лісова пісня“ Лесі Українки. Це було все з українських книжок, бо решта належить до „старшого брата“.

● Від кінця січня до кінця лютого 1964 р. відбулась у Парижі, Франція, виставка Михайла Андрієнка. Були показані 5 праць із 1922-29 рр., 4 праці з 1931-33 рр., по одній праці з 1939, 1944, 1950 і 1953, 4 праці з 1954-56 рр., 12 праць із 1959-62 рр. та 11 праць із 1963 року. Праці з років 1959-63 переважно абстрактні композиції.

Мистець народився в Херсоні, Україна, 1894 року. Від 1920 року мистець проживає на чужині, головню у Франції.

Французька преса зацікавила цю виставку досить широко.

„В цілковитій незалежності творить Михайло Андрієнко, український маляр, який прибув до Парижу 1923 р. і від самого початку практикував найбільш передові досвіди своєї епохи, за прикладом Малевича, Ларіонова й ін.“ —

„Михайло Андрієнко вибрав логічну дорогу в еволюції, яка привела його до абстрактного мистецтва почерез кубізм, вийшовши від експресіонізму. Поряд, непохитість і чуття співзвучь у цій творчості, яка перемагає тяжкі проходи і школи, не входячи в теоретизування і яка свідчить про постійний зв'язок із таємницею світу (без огляду чи він реалістичний чи „видуманий“, пізнавальний чи переносний)“.

Михайло Андрієнко-Нечитайло: Конструкція — олія, Mychajlo Andrienko-Neczytajlo: Construction — Oil

„Андрієнко, українець, народжений 1894 р., був одним із творців російського авангарду (з Кандінським, Малевичем, Ларіоновим), з якого — це треба признати — все сучасне мистецтво взяло початки. Від експресіонізму до абстрактного, переходячи через кубізм, він пройшов трудний і сумлінний шлях, в якому шукання все переважало евентуальне використання „відкриття“. Численні театральні декорації дозволили йому розширити поле розшуків та показати багатосторонність його широкого таланту. Все ж таки, ще й сьогодні, хоч він і фігурує між мистцями „першої генерації“ абстрактного мистецтва, залишається незнаним“. —

В УКРАЇНІ

Олександр Пащенко

1963 року помер передчасно у Києві мистець-графік Олександр Пащенко. Він був від 1947 р. професором, а від 1955 р. ректором Київського Державного Художнього Інституту. Народився 1906 року на Вінниччині. Кілька років працював як секретар комсомолу й був відряджений комсомолом у Київський Художній Інститут 1928 р. для здобуття мистецької освіти. Працював як графік, головню в ліногравюрі. Читаємо в монографії, виданій журналом „Мистецтво“ 1947 року про цього заслуженого діяча мистецтва УРСР: „Розуміння агітаційності свого мистецтва, помножене на власнине йому почуття нового, штовхає Пащенка до розширення рамок його творчості, до роботи в галузі індустріального пейзажу. Бо саме індустріальний пейзаж, на фоні якого перед глядачем розкривається велична картина відбудови, дає змогу художникові відбити почуття народу, який віддає тепер усі свої сили на здійснення велетенських плянів нової Сталінської п'ятирічки“. А трохи далі читаємо: „Пащенко є продовжувачем в українському мистецтві традицій російської кольорової гравюри на дереві і лінолеумі“.

У посмертній згадці про О. Пащенка (журнал „Мистецтво“ ч. 4 за липень і серпень 1963) читаємо між іншим: „Ми знали Пащенка і як художнього критика. Його статті, виступи з питань мистецької освіти, огляди художніх виставок завжди були глибоко партійні, принципи, проіняті піклуванням про успішний розвиток мистецтва соціалістичного реалізму, непримиренністю до будь-яких ідейних збочень“.

● Як довідуємося з радянської преси, Колегія Міністерства Культури УРСР перевела деякі реформи для вищої і середньої мистецької освіти в Україні.

Київський Інститут Мистецтва має мати відділи: художньо-педагогічний, що має підготовляти вчителів малювання й креслення; історії й теорії образотворчого мистецтва; малярства, графіки і скульптури (з підвідділами малярства монументально-декоративного, промислової графіки і монументально-декоративної скульптури). Є також вечірнє і позаочне навчання для мистецтвознавців.

Львівський Державний Інститут прикладного і декоративного мистецтва має такі відділи: художньої кераміки, скла і пластмаси, ткацький відділ та відділ інтер'єру і проєктування меблів.

Інститут Мистецтва в Харкові має мати характер мистецько-промислового навчального осередку: мистецьке конструювання та оформлення промислової продукції. На відділі оформлювання мають вивчати оформлення міст, громадських будівель, оформлення виставок, масових свят, наочної політичної пропаганди. Є також вечірні відділи для мистецько-промислових конструкцій.

Так само в Харкові об'єднано в один Інститут дотеперішній інститут театральний і дотеперішню консерваторію.

● Як читаємо в „Рад. Культурі“ — в Україні має вийти до 1967 року шеститомова „Історія Українського Мистецтва“.

Це „зворушуючі“ думки з журналу „Мистецтво“ органу Міністерства культури Української РСР, Спілки композиторів, художників і працівників кінематографії України, за останній рік.

„Великий Кобзар був і є рідним братом російського і всіх народів, що живуть на нашій оновленій щасливій землі“.

„Соціалістичне мистецтво — могутня ідейна зброя Комуністичної партії“.

„Художня інтелігенція країни прийшла до червеного Пленуму ЦК КПРС натхнена зустрічами з керівниками партії і уряду, промовою Микити Сергійовича Хрущова і т. д.

„Дорогі друзі! Разом з випускницею Харківського педагогічного інституту ми тут організували хор російської пісні. Покінцю співаємо на два голоси, потім візьмемось і за триголосся. Виконуємо „Пісню о Леніне“, „Россию“, „Калинку“, „Хотят ли русские войны“ та ін.“

З ЖАЛОБНОЇ ХРОНІКИ

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО

25 лютого в Нью Йорку помер світової слави український скульптор, почесний член Об'єднання Мистців Українців в Америці — Олександр Архипенко, проживши 77 років.

Поховано його 28 лютого на кладовищу Вудлави на Бронксі.

Покійний народився 1887 року в столиці України — Києві. Початкову мистецьку освіту до 1905 року здобував у Київській Мистецькій Школі. Пізніше переїхав до Москви, а 1908 року до Парижу.

1913 року відбулася в Німеччині перша його індивідуальна виставка.

1923 року Архипенко переїздить до Америки.

Сміливими експериментами в своїх працях Архипенко сильно вплинув на творчість скульпторів у цілому світі. Але дається дуже легко зауважити, що навіть виїмково сміливі деформації форми в працях Архипенка є логічні й естетичні. Натомість у скульпторів, які дещо „підхопили“ в Архипенка, дуже часто деформація форми являється її каліченням. Більшості з тих послідовників бракувало внутрішньої великої духовної культури, якою був багато наділений Божою волею син України — Архипенко.

В. Й. П.

СТЕПАН ЛУЦИК

10 жовтня 1963 року в Ст. Пол, Міннесота, помер у 57 році життя, від удару серця, мистець-маляр, бл. п. Степан Луцик. Ще одне мистецьке життя перервалося на чужині.

Народився Луцик 1906 року у Львові. Основну мистецьку освіту (від 1926 р.) здобував у школі Ол. Новаківського. Пізніше, 1931 року, поширив свої мистецькі обрії в Академії Мистецтв у проф. Лежє в Парижі.

У дальшій своїй мистецькій праці скерував головну увагу на краєвид і залишив із цієї ділянки дуже цікаві картини, мальовані з великою мистецькою культурою та з любов'ю.

Перед другою світовою війною С. Луцик був спів-основником групи молодих мистців у Львові і став

1932 р. ініціатором видання альманаху „Карби“. Він виступав також у журналі „Вісник“, як мистецький рецензент. Після війни на еміграції в Німеччині брав активну участь в українському мистецькому житті. З переїздом до Америки, де всіх переселенців, а в тому числі й мистців, зустріли занадто інші умови життя, він не брав участі в організаційній мистецькій роботі. На перешкоді, між іншими причинами, були наслідки тієї атмосфери перебільшеного індивідуалізму, в якій формувалося мистецьке життя молодого таланту. І це вплинуло в деякій мірі на пізніні підходи в організаційних справах.

Якщо ми діждемося колись альбому праць Покійного, тоді ширший загал і молоді мистці матимуть змогу усвідомити собі високу вартість Степана Луцика, як мистця. В. Й. П.

Перед виходом з друку цього числа „Нотаток з Мистецтва“ наспіла болюча вістка про смерть мистця скульптора **Сергія Литвиненка** — Голови ОМУА. Клонимо голови над його могилою. В. Й. П.

Редакційна Колегія

З ЖИТТЯ І ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ СТУДІЇ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

1963-64 шкільний рік проходить досить тяжко. Записаних слухачів 14. Відвідування лекцій дуже нерегулярне. Учителі працюють у міру емоції ті самі, що й попереднього року. З нових учителів розпочав свою працю в ділянці різьби й кераміки прибулий недавно з Аргентини скульптор Петро Капшученко.

За минулий час (від червня 1963 року) відбулися в Домі Студії такі виставки:

1. Від 15 до 22 червня 1963 року 11-та річна виставка праць Слухачів Студії.

2. Від 15 до 29 грудня 1963 р. відбулася виставка малярських праць Олексія Булавицького з Мінеаполісу, Мінн.

3. У лютому 1964 року відбулася виставка праць членів філядельфійського Відділу ОМУА. Участь взяли всі 10 членів Відділу. Було показано 64 праці.

4. Від 4 до 12 квітня 1964 р. відбулася виставка малярських праць Марії Гарасовської-Дачиниши із Шікаго.

Заходами Патронату УМС була влаштована 2 листопада 1963 року у виставовій залі Дому Студії доповідь Петра Мегика про мистця-майлара Івана Іжакевича.

Оксана Ванчицька: Ваза

Івась Бережницький: Ліпорит

Члени Відділу ОМУА у Філадельфії. — Сидять (від ліва): П. Андрусів, Ніна Климовська, Н. Стефанів, П. Мегик. Стоять (від ліва): С. Рожок, Р. Василюк-Гармаш, П. Капшученко, В. Дорошенко, В. Палійчук. (Неприсутні: Р. Дукачовська-Армстронг і Х. Зелінська).

Скульптор Лев Молодожанин із Дружиною серед членів Відділу ОМУА у Філадельфії. (Від ліва: С. Рожок, П. Капшученко, Л. Молодожанин, п-ні Молодожанин, В. Дорошенко, П. Мегик, П. Андрусів).

Мистець Михайло Дмитренко

передав до використання в „Нотатках з Мистецтва“ комплект кліш, призначених до незреалізованого третього числа журналу „Українське Мистецтво“, який появлявся в перших роках після війни в Німеччині. За це складаємо Йому сердечну подяку. З того комплекту в цьому числі „Нотаток“ використано кліші на сторінках: 12, 17, 21, 31 і 33.

Це друге число „Нотаток з Мистецтва“ виходить дуже спізнено через затяжну недугу й операцію нашого співробітника, Василя Дорошенка, члена Філадельфійського Відділу ОМУА, графіка й друкаря.

З М І С Т :

П. Мегик: За рівень культурних явищ .	5
М. Дмитренко: Пам'яті проф. Федора Кричевського . .	17
М. Струтинська: Згадки про мистців	27
П. М.: Огляд графічних оформлень українських видань	39
Хроніка	42
З жалобної хроніки	51

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

1022 N. Lawrence St., Phila. 23, Pa.

Фотографії:

М. ГАНУШЕВСЬКИЙ, О. МИХАЛЮК, В. ШИПРИКЕВИЧ ТА ІНШІ

Ціна \$2.00